

Bydgoszcz, 20 grudnia 2018 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

BW.III.431.4.2017.MK/KD

Pan
Mieczysław Misiaszek
Wójt Gminy Kijewo Królewskie
Urząd Gminy
ul. Toruńska 2
86-253 Kijewo Królewskie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. Nr 185, poz. 1092) oraz art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz. U. z 2017 r., poz. 681 z późn. zm.),

w: Urząd Gminy w Kijewie Królewskim, ul. Toruńska 2, 86-253 Kijewo Królewskie,

w dniach: od 15.12.2017 r. do 15.12.2017 r.,

przeprowadzona została kontrola: prawidłowości,

przez: M. K. - starszego inspektora wojewódzkiego w Biurze Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierownika zespołu kontrolnego oraz K. D. - starszego inspektora wojewódzkiego w Biurze Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,

w zakresie:

1. przedmiot kontroli: realizacja zobowiązań gminy wynikających z zawartego z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim porozumienia w sprawie powierzenia zadań dotyczących utrzymania grobów i cmentarzy wojennych,
2. okres objęty kontrolą: 01.01.2016 r. do 31.12.2016 r.

W wyniku przeprowadzonej kontroli kontrolowaną działalność jednostki ocenia się: **pozytywnie.**

Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen:

- pozytywna,
- pozytywna z uchybieniami,
- pozytywna z nieprawidłowością,
- pozytywna z nieprawidłowościami,
- negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności).

Oceny dokonano na podstawie poniższych ustaleń:

I. ustalono, iż sprawy dotyczące grobownictwa i cmentarnictwa wojennego realizowane są przez p. XX - pracownika Urzędu Gminy w Kijewie Królewskim. Stosowny zapis obecny jest w wykazie obowiązków służbowych ww. pracownika.

II. Karty ewidencyjne obiektów grobownictwa wojennego oraz księga pochowanych znajdują się na stanowisku pracy. Uwagi co do treści kart ewidencyjnych zawarto w części dot. opisu stanu obiektów.

III. Potwierdzenie rozliczenia dotacji oraz egzemplarz porozumienia z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim obecne na stanowisku pracy.

IV. Jesienne oraz wiosenne przeglądy stanu obiektów przeprowadzono, protokoły sporządzono.

V. Na utrzymanie grobów i cmentarzy wojennych na terenie gminy w 2016 roku przyznane zostały środki z budżetu Wojewody Kujawsko-Pomorskiego w kwocie 2.000 zł. Zadanie administracji rządowej dot. opieki nad cmentarzami, kwaterami i grobami wojennymi przyjęto Uchwałą nr XXXI/204/2014 Rady Gminy w Kijewie Królewskim. Gmina Kijewo Królewskie zawarła w dniu 03.07.2014 r. porozumienie z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim w sprawie powierzenia zadań dotyczących utrzymania grobów i cmentarzy wojennych. Rozliczenie wydatkowania dotacji udzielonej przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego nastąpiło według przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 2077 z późn. zm.).

VI. W celu udokumentowania poniesionych wydatków Gmina przedłożyła:

- fakturę za: zakup elementów budowlanych (kwota: 544,00 zł),
- fakturę za: zakup materiałów budowlanych (kwota: 587,13 zł),
- fakturę za: zakup materiałów budowlanych (kwota: 210,26 zł),
- fakturę za: zakup ławek ogrodowych (kwota: 689,99 zł).

Powyższymi fakturami Gmina Kijewo Królewskie prawidłowo udokumentowała poniesione wydatki na utrzymanie grobów i cmentarzy wojennych w 2016 r. na kwotę ogółem: 2.031,38 zł, w tym z dotacji Wojewody Kujawsko-Pomorskiego: 2.000 zł. Dotację wydatkowane prawidłowo.

VII. Według posiadanej ewidencji, na terenie Gminy Kijewo Królewskie znajduje się 6 obiektów grobownictwa wojennego.

W toku kontroli dokonano lustracji następujących obiektów grobownictwa wojennego:

1. grób pojedynczy nieznanego żołnierza Wojska Polskiego z 1939 r., na polu przy szosie z Chełmna do Unisławia w okolicy miejscowości Płutowo.

W centralnym miejscu usytuowany jest głaz w obwódce z kostki betonowej, na powierzchni którego posadowiona jest tablica pamiątkowa z szarego granitu z napisem treści:

W SAMOTNEJ WALCE
DO OSTATNIEGO NABOJU
POLEGŁ TUTAJ
NIEZNANY POLSKI ŻOŁNIERZ
BRONIĄC OJCZYZNY
PRZED NAJEŹDŹCĄ HITLEROWSKIM
WE WRZEŚNIU 1939 r.

CHWAŁA BOHATEROWI

Teren wokół głazu obsiany trawą, trwale i estetycznie ogrodzony, teren mogiły porastają drzewa, dojście do głazu od furtki wykonano z kostki betonowej.

Stan obiektu bardzo dobry. Napisy czytelne. Ogrodzenie w bardzo dobrym stanie, roślinność wypielęgowana. Stwierdzono brak elementów symbolicznych podkreślających status obiektu jako miejsca pochówku polskiego żołnierza (krzyż oraz symbol orła wojskowego wz. 1919). Brak tablicy ze znakiem miejsca pamięci narodowej.

Weryfikacji wymaga również treść karty ewidencyjnej w zakresie nazewnictwa obiektu (powinno być: grób pojedynczy, mogiła pojedyncza).

W przypadku realizacji prac renowacyjno-remontowych zaleca się aktualizację symboliki (umieszczenie symbolu krzyża oraz wizerunku orła wojskowego wz. 1919) oraz ustawienie tablicy ze znakiem miejsca pamięci narodowej.

2. Mogiła zbiorowa 2 nieznanymi żołnierzy Armii Czerwonej z okresu II wojny światowej, cmentarz parafialny w Kijewie Królewskim.

Nagrobek w formie poziomej płyty z lastryko ułożonej na lastrykowej podstawie, element centralny w postaci pionowej płyty z jasnego granitu z wyrytym napisem:

GRÓB
ŻOŁNIERZY
RADZIECKICH

Powyżej napisu wyryta gwiazda pomalowana na kolor czerwony. Na powierzchni płyty poziomej umieszczono 3 prostokątne nieduże płyty z czarnego granitu z wyrytymi pojedynczymi słowami: GRÓB ŻOŁNIERZY RADZIECKICH.

Stan obiektu dobry, napisy czytelne, płyty bez spękań i ubytków. Obecnie nie praktykuje się malowania elementu gwiazdy na czerwony kolor (wspomniany symbol pozostawia się w naturalnej barwie materiału, z którego wykonana jest płyta pamiątkowa).

3. Mogiła zbiorowa 2 nieznanymi żołnierzami Wojska Polskiego z 1939 r., cmentarz parafialny w Kijewie Królewskim.

Nagrobek w postaci poziomej płyty z jasnego granitu posadowionej na lastrykowej podstawie. Element centralny stanowi lastrykowa płyta o nieregularnym kształcie, usytuowana na podstawie wykonanej z tego samego materiału. Do powierzchni płyty zamocowano 3 prostokątne nieduże płyty z czarnego granitu z wyrytymi pojedynczymi słowami: GRÓB NIEZNANEGO ŻOŁNIERZA.

Do elementu stanowiącego część podstawy pionowej płyty zamocowano metalowy uchwyt pod znicz bądź wazon ze stylizowaną głową żołnierza, liściem oraz datą 1939 na kokardzie.

Obiekt w stanie dobrym. Stwierdzono brak elementów symbolicznych podkreślających status obiektu jako miejsca pochówku polskich żołnierzy (krzyż oraz symbol orła wojskowego wz. 1919). Obecna treść napisu wydaje się zbyt ogólnikowa, nie wskazuje bowiem na pochodzenie pochowanych żołnierzy oraz datę ich śmierci. Brak tablicy ze znakiem miejsca pamięci narodowej ułatwiającej lokalizację obiektu na terenie cmentarza.

W przypadku realizacji prac renowacyjno-remontowych zaleca się uzupełnienie symboliki (umieszczenie symbolu krzyża oraz wizerunku orła wojskowego wz. 1919) oraz ustawienie tablicy ze znakiem miejsca pamięci narodowej.

4. Mogiła zbiorowa 8 cywilnych ofiar okupanta niemieckiego z 1939 r. (mieszkańcy miejscowości Kiełpie), cmentarz parafialny w Kijewie Królewskim.

Nagrobek wykonany z jasnego granitu (płyta pozioma, podstawa), element centralny w postaci pionowej płyty o nieregularnym kształcie wykonanej z ciemnego granitu.

Na powierzchni płyty wyryty napis:

RODAKOM
POMORDOWANYM
W DORPOSZU I PŁUTOWIE
PRZEZ
FASZYSTÓW HITLEROWSKICH
W CZASIE
II WOJNY ŚWIATOWEJ

MIESZKAŃCY GMINY
KIJEWO KRÓLEWSKIE

Wraz z pionową płytą na granitowej podstawie ustawiono stylizowany fragment okrągłej kolumny z ciemnego granitu, na której zamocowano krucyfiks.

Obiekt w bardzo dobrym stanie. Napisy czytelne, płyty niespękane, bez ubytków, czyste. Obecna treść napisu wydaje się zbyt ogólnikowa, nie wskazuje bowiem na liczbę pochowanych ofiar (szczątki 8 osób), datę ich śmierci (1939 r.) oraz miejsce pochodzenia (miejscowość Kiełpie). Zawiera ponadto przestarzały zwrot *faszystów hitlerowskich* zastępowany obecnie sformułowaniem *okupant niemiecki*. Brak tablicy ze znakiem miejsca pamięci narodowej ułatwiającej lokalizację obiektu na terenie cmentarza.

W przypadku realizacji prac renowacyjno-remontowych zaleca się aktualizację treści napisu pamiątkowego oraz ustawienie tablicy ze znakiem miejsca pamięci narodowej.

5. Cmentarzysko prochów cywilnych ofiar okupanta niemieckiego z 1939 r., dawna piaskownia pomiędzy miejscowościami Małe Czyste i Dorposz.

Centralny fragment cmentarzyska o wyodrębnionej krawężnikiem powierzchni obsianej trawą znajduje się poniżej poziomu okolicznego terenu porośniętego drzewami. Od strony drogi wykonano dojście w postaci schodów z płyt chodnikowych oraz zjazd ułatwiający dostęp np. dla osób niepełnosprawnych ruchowo. W centrum usytuowano drewniany krzyż oraz nieduży obelisk obłożony płytami z jasnego granitu, na powierzchni którego zamocowano 2 płyty pamiątkowe o różnej kolorystyce z wyrytymi napisami:

płyta w kolorze jasnym:

W TYM MIEJSCU LEŻĄ PROCHY
PONAD 800 OSÓB -POLAKÓW
MIESZKAŃCÓW TUTEJSZYCH OKOLIC

POMORDOWANYCH W MASOWYCH EGZEKUCJACH
PRZEZ FASZYSTÓW NIEMIECKICH
W LATACH 1939-40
ZWŁOKI OFIAR DLA ZATARCIA ŚLADÓW ZBRODNI
OKUPANT SPALIŁ W 1944 R.
DLA UCZCZENIA POMORDOWANYCH RODAKÓW

SPOŁECZEŃSTWO GROMADY STOLNO

płyta w kolorze ciemnym:

TU SPOCZYWAJĄ PROCHY
OKOŁO 800 MIESZKAŃCÓW
ZIEMI CHEŁMIŃSKIEJ
POMORDOWANYCH PRZEZ
FASZYSTÓW HITLEROWSKICH
W 1939 ROKU

SPOCZYWAJCIE W POKOJU

MIESZKAŃCY GMINY
KIJEWO KRÓLEWSKIE

WRZESIEŃ 2005

Wokół obelisku obwódka z kostki betonowej.

Powyżej centralnej części mogiły znajduje się symboliczny nagrobek imienny ofiar okupanta niemieckiego Jakuba oraz Bronisławy Szymańskich. Nagrobek w postaci poziomej płyty z jasnego granitu wspartej na lastrykowej podstawie. Na płycie zamocowana niedużych rozmiarów płyta imienna z ciemnego granitu z napisem treści:

Tu spoczywają
Ś.P.
JAKUB
ur. 23.07.1875
BRONISŁAWA
ur. 9.09.1883
SZYMAŃSCY
zamordowani 4.11.1939

Element pionowy w postaci krzyża z jasnego granitu z zamocowaną figurą Jezusa Chrystusa. W bezpośrednim sąsiedztwie nagrobka znajdują się pozostałości dawnego urządzenia grobu (fragmenty płyty nagrobnej).

Na przedłużeniu jednego z krótszych boków mogiły powyżej jej poziomu wzniesiono górujący nad otoczeniem betonowy, pomalowany na kolor biały pomnik w kształcie

trójnogu zwieńczony u szczytu misą zniczową. Poniżej szczytu umieszczono tarczę z 2 mieczami.

Stan obiektu bardzo dobry, roślinność pielęgnowana, napisy czytelne, obelisk zachowany w czystości. Brak tablicy ze znakiem miejsca pamięci narodowej ułatwiającej lokalizację obiektu w terenie. Zweryfikowania wymaga sposób zaewidencjonowania obiektu: powinna być założona wspólna karta ewidencyjna dla terenu mogiły oraz sąsiedniego pomnika w kształcie trójnogu. W treści napisów na głównych tablicach pamiątkowych zastosowano przestarzałe zwroty: *faszystów hitlerowskich* oraz *faszystów niemieckich* zastępowane obecnie sformułowaniem: *okupant niemiecki*.

W przypadku realizacji prac renowacyjno-remontowych zaleca się aktualizację treści napisów pamiątkowych oraz ustawienie tablicy ze znakiem miejsca pamięci narodowej.

6. Mogiła zbiorowa cywilnych ofiar okupanta niemieckiego z 1939 r., parów w okolicy miejscowości Płutowo.

Centralny fragment mogiły znajduje się poniżej poziomu okolicznego terenu porośniętego drzewami. Powierzchnię wyłożono kostką betonową, obrzeża w formie niewysokiego murku. Przy wejściu usytuowane są 2 słupki z cegły klinkierowej oraz kamienia.

Pomnik centralny w postaci ściany z kamieni o szerokości odpowiadającej szerokości mogiły. Pośrodku zamocowano tablicę pamiątkową z czarnego granitu z napisem treści:

W TYM LESIE JESIENIĄ 1939 r. SIEPACZE HITLEROWSCY
ZAMORDOWALI BESTIALSKO OKOŁO 200 POLSKICH PATRIOTÓW -
MIESZKAŃCÓW ZIEMI CHEŁMIŃSKIEJ .

ZGINĘLI ŚMIERCIĄ MĘCZEŃSKĄ ZA TO, ŻE BYLI POLAKAMI
CZEŚĆ ICH PAMIĘCI.

U podstawy pomnika wykonano niewysoki postument pod znicze i wiązanki kwiatów. Obiekt w stanie bardzo dobrym. Napisy czytelne, pomnik, obrzeża oraz nawierzchnia bez ubytków i spękań. Brak tablicy ze znakiem miejsca pamięci narodowej ułatwiającej lokalizację obiektu w terenie. Stwierdzono brak elementu symbolicznego podkreślającego status obiektu jako miejsca pochówku (krzyż). W treści napisu na tablicy pamiątkowej zastosowały przestarzały zwrot *siepacze hitlerowscy* zastępowany obecnie sformułowaniem *okupant niemiecki*. Weryfikacji wymaga również

treść karty ewidencyjnej w zakresie nazewnictwa obiektu (powinno być: mogiła zbiorowa).

W przypadku realizacji prac renowacyjno-remontowych zaleca się aktualizację symboliki (umieszczenie na mogile symbolu krzyża) oraz treści napisu pamiątkowego, a także ustawienie tablicy ze znakiem pamięci narodowej.

Uaktualnienie symboliki oraz treści napisów pamiątkowych przeprowadzić należy w porozumieniu z Wojewodą Kujawsko-Pomorskim oraz Instytutem Pamięci Narodowej.

Ponadto wskazuje się następujące przyczyny i skutki stwierdzonych nieprawidłowości: nieprawidłowości i uchybień w przedmiocie kontroli **nie stwierdzono**. W wykazie obiektów podlegających przeglądowi sformułowano uwagi co do ucytelnienia bądź uaktualnienia ich wizerunku.

Kontrolę wpisano do książki kontroli pod nr 3/2017.

Do Projektu wystąpienia pokontrolnego nie zostały zgłoszone zastrzeżenia.

W związku z powyższymi ocenami, uwagami i wnioskami zalecam Panu Wójtowi podjęcie następujących działań w celu wyeliminowania stwierdzonych w wyniku kontroli nieprawidłowości lub usprawnienia funkcjonowania działalności jednostki kontrolowanej: nieprawidłowości i uchybień nie stwierdzono.

Zaleca się uwzględnienie uwag dotyczących aktualizacji treści napisów oraz poprawy wizerunku obiektów podczas podejmowania prac renowacyjno-remontowych.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden egzemplarz otrzymuje kierownik jednostki kontrolowanej, a drugi egzemplarz pozostaje w aktach kontroli.

(podpis i pieczęć Wojewody)